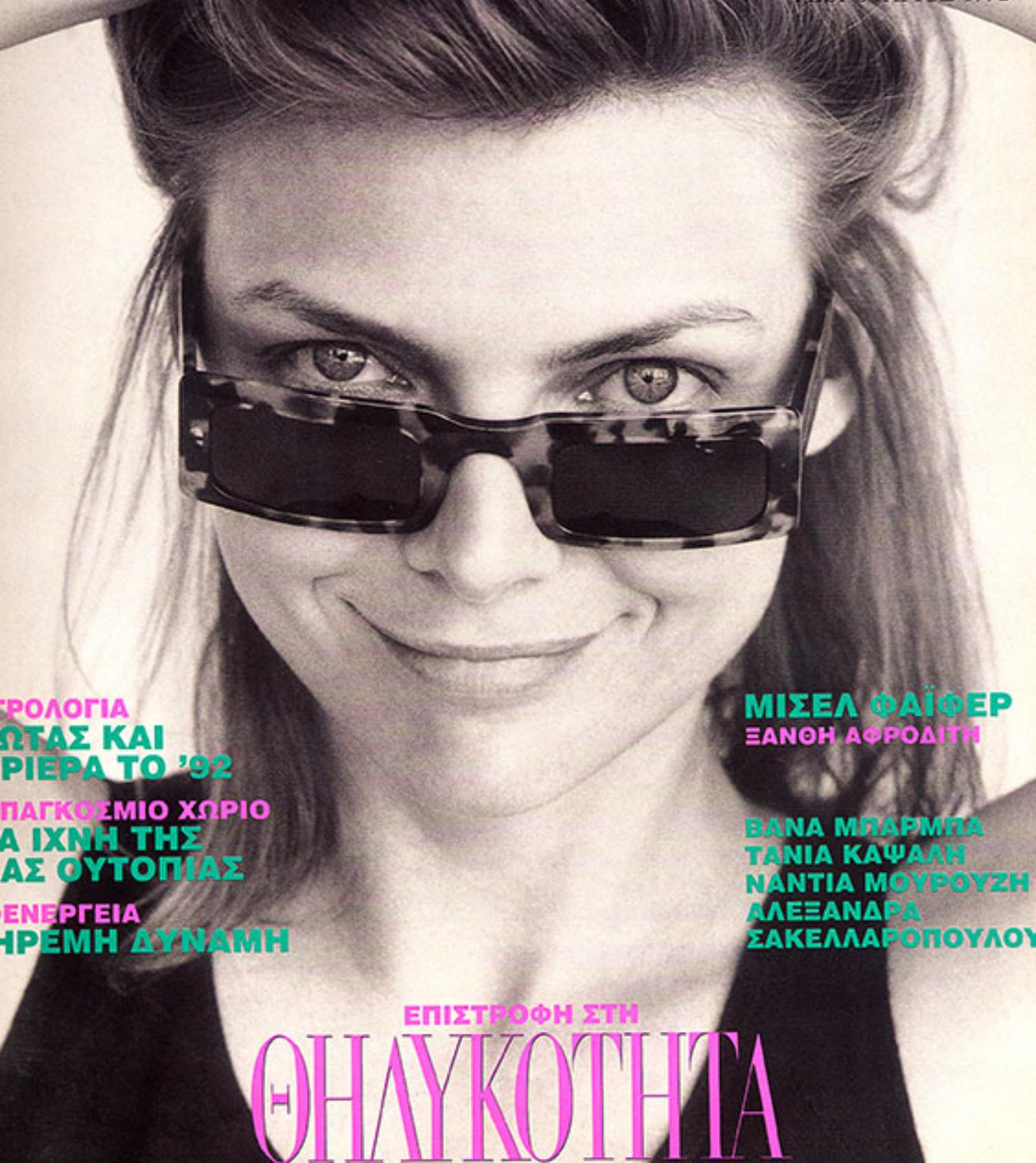

ΤΥΝΑΙΚΑ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1992

ΤΡΟΛΟΓΙΑ
ΩΤΑΣ ΚΑΙ
ΡΙΕΡΑ ΤΟ '92

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΩΡΙΟ
Α ΙΧΝΗ ΤΗΣ
ΑΣ ΟΥΤΟΠΙΑΣ

ΕΝΕΡΓΕΙΑ
ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ

ΜΙΣΕΛ ΦΑΪΦΕΡ
ΞΑΝΘΗ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

ΒΑΝΑ ΜΠΑΡΜΠΑ
ΤΑΝΙΑ ΚΑΨΑΛΗ
ΝΑΝΤΙΑ ΜΟΥΡΟΥΖΗ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ
ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗ
ΘΗΛΑΥΚΟΤΗΤΑ

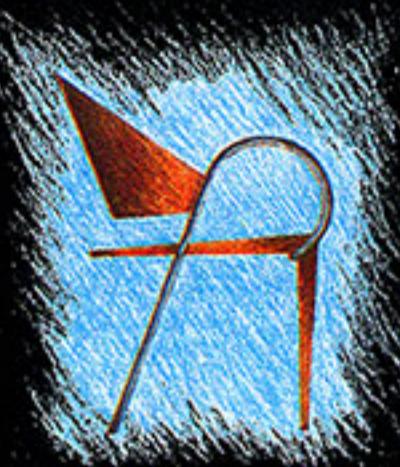

«Ένα σπίτι γίνεται

Αδυναμία του
οι λεπτές,
κομψές, καμπύλες
γραμμές και
σήμα κατατεθέν του
τα σχεδιαστικά
ντουέτα - δύο κομμάτια
στο ίδιο πνεύμα -
που αυτός
τα καθιέρωσε.

William Sawaya

από τον Κύριο Κρίτωνα Ευάγγελο Ζώρτζο

τι σου, όταν αφομοιώνεις τον χώρο του και μπορείς και τον αναγνωρίζεις με κλειστά μάτια».

William Sawaya. Γεννήθηκε πολιτικός 40 χρόνια στην Βηρυτό. Οι γονείς του ήθελαν να σπουδάσει ιατρική, αλλά καθώς λαποθυμούσε στη θέα πραγμάτων τα οποία συνήθως αντιμετωπίζει ένας γιατρός, άλλαξε στόχους και αποφάσισε ότι θα γίνει αρχιτέκτονας. «Ειδικεύθηκα στο ντηζάν εσωτερικού χώρου», λέει, «και ώστερα κέρδισα ένα βραβείο για μετεκπαίδευση στο Παρίσι. Πηγαίνοντας εκεί, κατάλαβα πως τα πράγματα δεν ήταν πιο προχωρημένα απ' ότι στην πατρίδα μου. Γι' αυτό διάλεξα να έρθω στην Ιταλία. Αυτό έγινε το 1978. Πραγματικά αισθάνομαι πέρα για πέρα Ιταλός σαν σχεδιαστής, γιατί όλες μου οι εμπειρίες σ' αυτόν τον τομέα προέρχονται από το Μιλάνο. Παρ' όλα αυτά, παραδέχομαι πως ίσως υπάρχουν στοιχεία από την Ανατολή στα σχέδιά μου».

Σε συνεργασία με τον Πάολο Μορόνι, ο Σαουάγια είχε την ευκαιρία να δουλέψει πάμπολλες αρχιτεκτονικές μελέτες στην Γαλλία, την Ισπανία, την Σαουδική Αραβία, την Ελλάδα και άλλου. Αυτή η δραστηριότητα σημαίνει πολλά ταξίδια και ακριβώς στις ατελείωτες ώρες πτήσης, μέσα στο αεροπλάνο, ο Σαουάγια δουλεύει τα περισσότερα σχέδιά του. «Είναι αλήθεια ότι σχεδιάζω μόνο όταν βρίσκομαι κάτω από πίεση», παραδέχεται. «Όταν είμαι ήρεμος και ευτυχισμένος, προτιμώ να βγω και να διασκεδάσω. Οι πολλές ώρες πτήσης προκαλούν ασφαλώς μεγάλο στρες. Παρ' όλα αυτά, βοηθούν να γεννηθούν και πολλές ιδέες. Ωστόσο, αν και το ξέρω πως αυτό, δεν τυχαίνει ποτέ να κρατάω χαροπά μαζί μου. Έτοι, τα περισσότερα σχέδιά μου γίνονται πάνω σε χαρτομάντιλα ή σε οποιοδήποτε κομμάτι χαρτί μπορεί να μου προσφέρει ο διπλανός μου».

Ο Ουίλιαμ Σαουάγια λέει πως εμπνέεται από τη λογοτεχνία. Η καρέκλα Xaver, για παράδειγμα, σχεδιάστηκε το 1988 και είναι εμπνευσμένη από τον οιώνυμο ήρωα του Μίλαν Κούντερα, που παγιδεύεται στα όνειρά του. «Όυως, τα βιβλία δεν είναι η μοναδική πηγή των ιδεών μου», εξηγεί. «Η ζωή, γενικά, είναι γεμάτη από ερεθίσματα. Πιστεύω πως αυτό φαίνεται στην καρέκλα Diva, του 1987, με την κυματιστή πλάτη και τα πόδια που είναι σαν ψηλοτάκουνα παπούτσια. Την σκέπτομαι σαν αστείο αντικείμενο».

Στην απέναντι σελίδα: Ο Ουίλιαμ Σαουάγια. Επάνω: Σε εξέλιξη, τα σχέδια της καρέκλας Το Τέρας, από το ντουέτο *H Ωραία και το Τέρας*. Δεξιά: 1. Τα δημιουργικά χέρια του Ουίλιαμ Σαουάγια, με τα σχέδια της καρέκλας *H Ωραία*, από το ντουέτο *H Ωραία και το Τέρας*. Οι φίλοι του Ουίλιαμ Σαουάγια: 2. Η κοντέσα Νάλλυ Μπελλάτι, συγγραφέας και δημοσιογράφος. 3. Τζίλντα Μποζάρντη: δημοσιογράφος, υπεύθυνη της περιοδικής έκδοσης του *Interni*. 4. Ο φούρναρης της γειτονιάς του. 5. Πάολο Μορόνι: το έτερον ήμισυ της εταιρίας *Sawaya & Moroni*. 6. Η Μάρβα Γκίφιν, της *Conde Nast*, ανταποκρίτρια Ιταλίας. 7. Ο Λουτσιάνο Μπορτολίνι, ζωγράφος.

ναι απλώς και μόνο καθρέφτης της μόδας».

χιτεκτονική, γιατί δεν σε κάνει να περιμένεις πολύ, για να δεις το αποτέλεσμα».

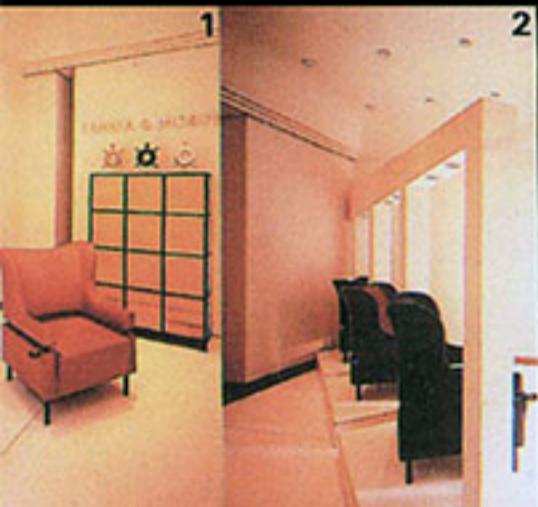
«Τα αντικείμενα που σχεδιάζω θέλω να είναι διαχρονικά, ακριβώς όπως ένα σπίτι. Δεν θέλω να

Στο σπίτι του ο Σαουάγια έχει σχεδόν μόνον αντίκες, πράγμα μάλλον περίεργο για ένα τόσο σύγχρονο σχεδιαστή. «Αξιώνεις τις αντίκες που άλλωστε αποτελούν τροφή για την έμπνευσή μου. Το γραφείο *Teco*, που σχεδίασα το 1985, έχει εμφανείς επιδρούσες αυτού του είδους. Νομίζω πως η επιτυχία του είναι τα πολλά συνταράκια. Πιστό στην παράδοση, το γραφείο αυτό έχει επίσης δύο μυστικά συντάρακια, από τα οποία το ένα δύσκολα το βρίσκει κανείς». Εκτός από τη δουλειά του ως καλλιτεχνικός διευθυντής των *Sawaya & Moroni*, ο Ουίλιαμ Σαουάγια σχεδιάζει αποκλειστικά για την εταιρία αυτή, αλλά περιορίζεται σε δύο καινούργια κομμάτια τον χρόνο. «Δεν θέλω να μονοπωλήσω τη φίρμα», λέει. «Άλλωστε, συνηθίζω να κάνω πολύ έντονη αυτοκριτική, με αποτέλεσμα να καταστρέψω άπειρα σχέδια μου. Βέβαια, συχνά βλέπω παρόμοια σχέδια που φθάνουν να υλοποιηθούν και να βγουν στην αγορά από άλλες εταιρίες, μερικά χρόνια αργότερα. Κι αυτό με κάνει να σκέπτομαι πως ίσως δεν θα έπρεπε να φέγγω τόσο εύκολα τις ιδέες μου στο καλάθι των αγορήστων». Κάθε χρόνο, η εταιρία του Σαουάγια παράγει ολόκληρες συλλογές κάποιου γνωστού σχεδιαστή, όπως οι Μάικλ Γκρέηβς, Τσαολς Τζενκς, Καζού Σινοχάρα, Αντόλφο Ναταλίνι και Όσβαλντ Ματίας Ούνγκερς, καθώς και μεμονωμένα κομμάτια νεαρών, στην αρχή της καριέρας τους. «Νεαροί σχεδιαστές έρχονται συχνά σε μας. Ο Πάολο κι εγώ βλέπουμε τα σχέδιά τους ξεχωριστά και μετά ανταλλάσσουμε εντυπώσεις. Σχεδόν πάντα συμφωνούμε. Και αν αυτό που είδαμε μας αρέσει, τους ζητάμε να δουλέψουν κάποια ιδέα. Το 1984, στο Σαλόνι Επίπλου, παρουσιάσαμε μια συλλογή από έπιπλα δύο νεαρών σχεδιαστών από την Γερμανία, την ομάδα *Ginbande*. Ένα άλλο παράδειγμα είναι ο Μάρκο Μενκάτοι που κάνει και μερικά από τα γκράφιτι μας. Η καρέκλα του, *Tatlin*, ήταν πρωτότυπη και εφικτή. Αυτή η αναζήτηση του εφικτού είναι πολύ σημαντική για μένα. Δεν μπορώ να καταλάβω γιατί κάποιοι λεγόμενοι καλλιτέχνες-σχεδιαστές σχεδιάζουν πράγματα που δεν είναι καθόλου πρακτικά. Αυτοί θα έπρεπε να ασχοληθούν με κάτι αλλο και ν' αφήσουν το ντηζάνη ήσυχο».

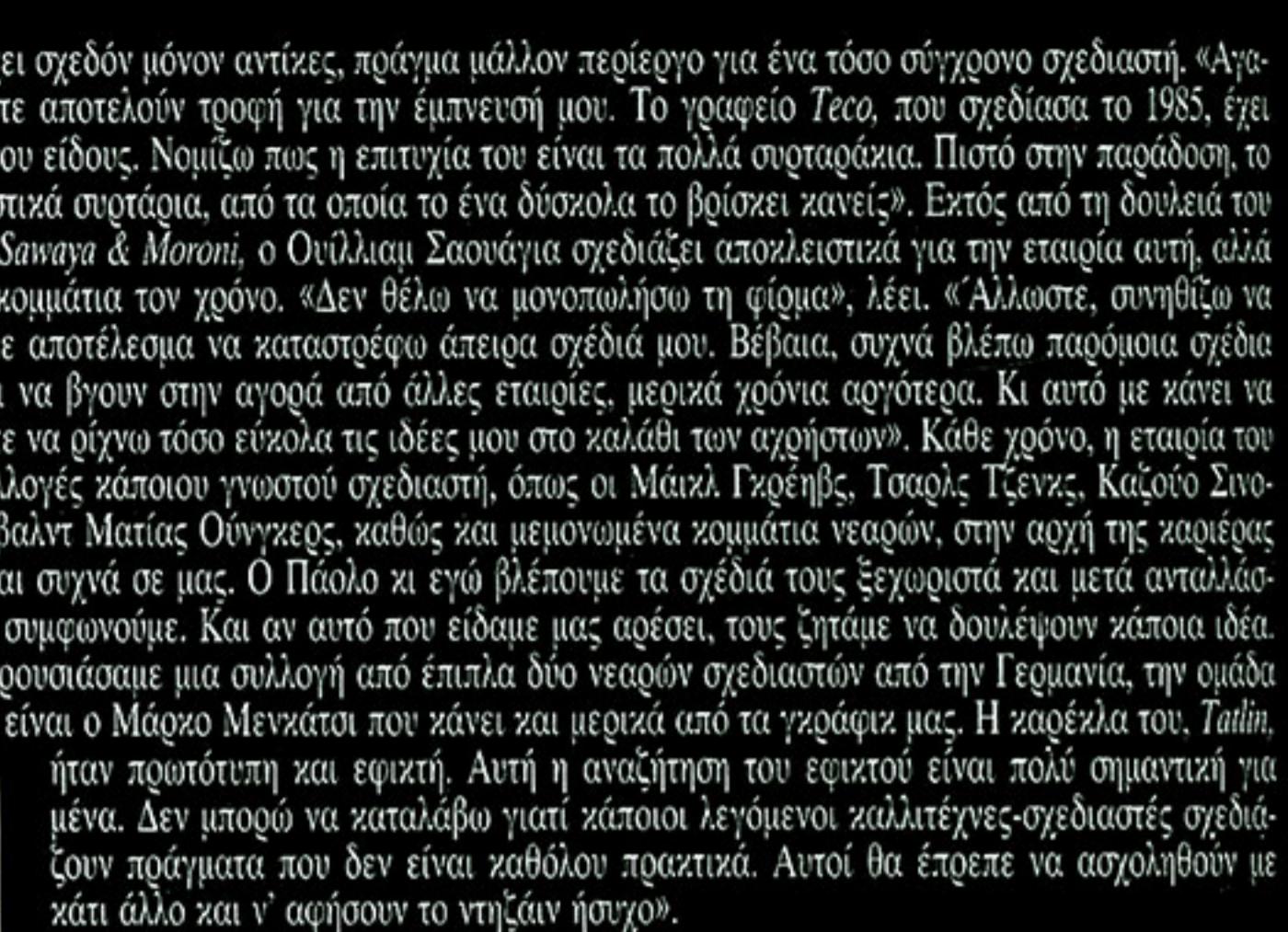
Ο Σαουάγια θεωρεί τον εαυτό του τυχερό για τον τρόπο με τον οποίο καθιερώθηκε στον χώρο του ντηζάνη. «Έχω, όμως, δουλέψει και πολύ σκληρώ», προσθέτει. «Η τύχη μόνη της δεν έχει νόημα». Έχοντας αφήσει το προσωπικό του στύγμα στη δική του εταιρία, ο γνωστός δημιουργός αισθάνεται τώρα έτοιμος να δοκιμάσει τον εαυτό του και έξω από αυτήν. «Είχα πολλές προτάσεις να σχεδιάσω για άλλες εταιρίες», λέει, «αλλά ο Πάολο κι εγώ δεν έχουμε φέρει σε συμφωνία πάνω στό θέμα. Ελπίζω να βρούμε μια λύση σύντομα, γιατί το βρίσκω περιοριστικό να σχεδιάζω μόνο για μια εταιρία».

1. Μια γωνιά από το σώου ρουμ της εταιρίας *Sawaya & Moroni*. 2. Η βιτρίνα του σώου ρουμ που βρίσκεται στην οδό Μανταύνι, του Μιλάνου, πολύ δρόμο με παρόδοση στις τράπεζες. Στη συνέχεια του βρίσκεται η περιφήμη Σκάλα του Μιλάνου. Όταν έχουν άνοιγμα της Σκάλας, στις 8 Σεπτεμβρίου, η βιτρίνα των *Sawaya & Moroni* αφιερώνεται ειδικά σ' αυτήν. 3. Αρχικά, η κούπολα προσφεζόταν για εσωτερική αυλή. Άλλο, κατά τη διάρκεια της μελέτης του σώου ρουμ, αντιμετωπίστηκε ως συνέχεια του εσωτερικού χώρου και αποτελεί τώρα την κεντρική αίθουσα του σώου ρουμ της εταιρίας *Sawaya & Moroni*. 4. Το γραφείο *Teco*, του Ουίλιαμ Σαουάγια. 5. Από το σχεδιαστικό ντουέτο *H. Ωραία και το Τέρας*, βλέπετε εδώ την Ωραία. 6. Η καρέκλα *Xaver*, με πλάτη που θυμίζει το κέρας της Αμάλθειας. 7. Μια από τις καρέκλες του ντουέτου *Me Tarzan - You Jane*. Εδώ, βλέπετε τον *Tarzan*. 8. Σε μαύρη λάκα, η καρέκλα *Diva*, με την κυματιστή πλάτη.

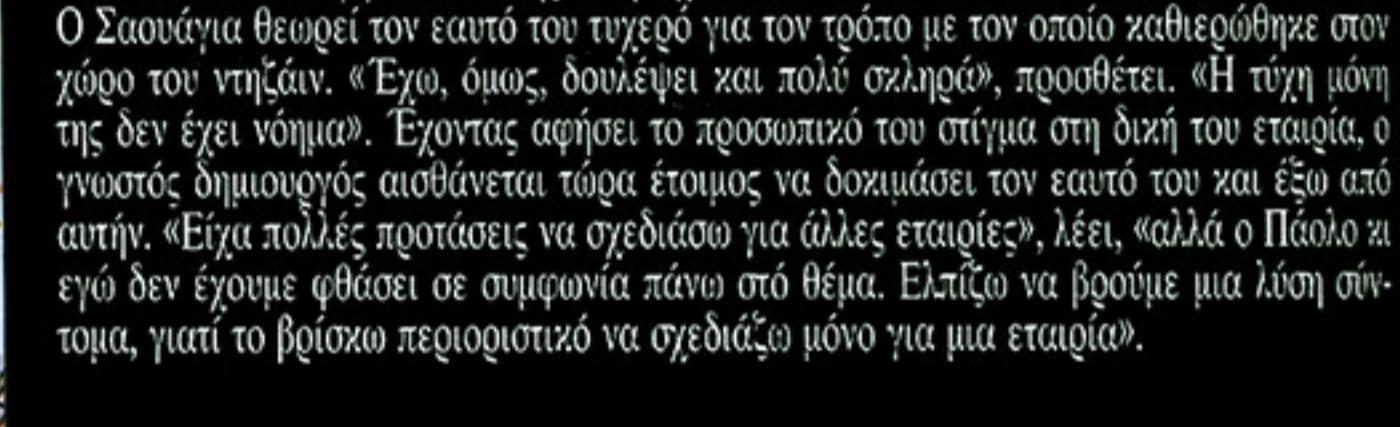
«Προτιμώ το ντηζάνη από την

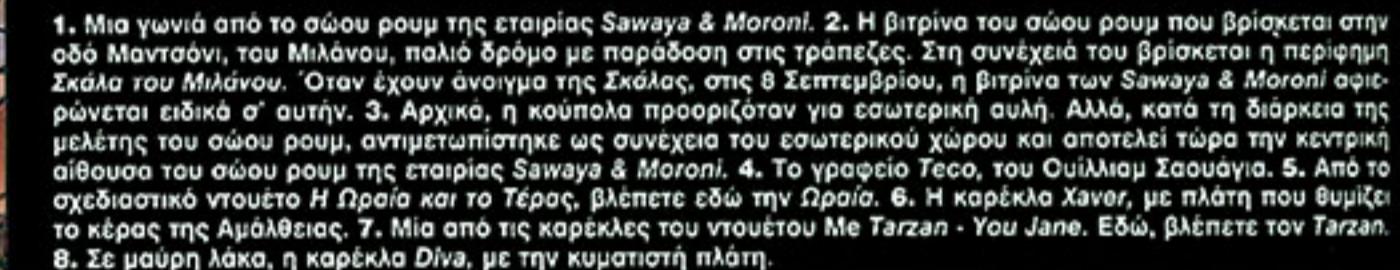
4

5

6

7

στο σπίτι του William Sawaya

από τον Κύριο Κοίτωνα Ευάγγελο Ζώρτζο
φωτογραφίες: Miro Zagnoli

να σπίτι γίνεται σπίτι σου, όταν αφομοιώνεις τον χώρο του και μπορείς και τον αναγνωρίζεις με κλειστά μάτια». Αυτή είναι η αντίληψη του Ουίλλιαμ Σαουάγια. Στο δικό του σπίτι αντιμετώπισα έναν χώρο πολύ προσωπικό, με ύφος που δεν μοιάζει καθόλου με τα κομμάτια που σχεδιάζει.

— Γιατί στο σπίτι σας έχετε ελάχιστα δικά σας κομμάτια;

— Συνήθως, τα δικά μου τα κρατάω κοντά μου στο στάδιο της έρευνας, πριν γίνουν προϊόντα παραγωγής. Μετά δεν τα έχω πια στο σπίτι μου, γιατί, βλέποντάς τα συνέχεια, θα βρίσκω κάθε μέρα κι έναν τρόπο να τα βελτιώσω. Είναι επίσης λιγάκι σαν να έχεις γοδάφει ένα βιβλίο και είσαι αναγκασμένος να το διαβάζεις κάθε μέρα, ενώ ξέρεις το περιεχόμενό του.

— Εδώ δεν συμφωνώ μαζί σας, αλλά θα θέλα να σας φωτίσω, με αφορμή το παράδειγμά σας, ποιοί είναι οι αγαπημένοι σας συγγραφείς.

— Ο Μίλαν Κούντερα, ο Γιάκι Μίσιμα και οι αρχαίοι συγγραφείς.

— Με ποιόν τρόπο επιλέγετε τα αντικείμενα για έναν χώρο και ιδιαίτερα για τον χώρο του σπιτιού σας;

— Όταν διαλέγω αντικείμενα, σκέφτομαι πως τα πολύτιμα τα προτιμώ στα μουσεία, όπου μπορούν να έχουν κατάληξη περιποίηση και ασφάλεια, αλλά επίσης μπορούν να εκπιηθούν από τον πολύ κόσμο. Κάθε αντικείμενο, άλλωστε, μπορεί να είναι πολύτιμο, όταν το βρίσκεις εσύ και του προσδίδεις συναισθηματική αξία. Αυτό που με κάνει να γελάω, είναι τα σπίτια με αμιγές στυλ εποχής. Είναι σαν να ζεις σ' ένα χώρο που δεν ανήκει στο σήμερα. Πιστεύω πως όλα τα στυλ, ανακατεμένα σωστά, μπορούν να συνυπάρχουν σ' ένα σπίτι.

Πράγματι, το σπίτι του Σαουάγια έχει ακριβώς αυτή την άποψη. Στον κυρίως χώρο του καθιστικού, η περίοδος της αρ ντεκό αντιπροσωπεύεται πιστά από δύο όμοιες πολυθρόνες ντυμένες με μπλε βελούδο. Το παλιό τραπέζι με τα ακανόνιστα κρύσταλλα είναι αυθεντικό κομμάτι της περιόδου του πενήντα. Με μπλε βελούδο είναι ντυμένη και η σύγχρονη, αναπαντική πολυθρόνα με σκαμπώ για τα πόδια, σε σχέδιο του Σαουάγια. Στους τοίχους, έργα αγαπημένων του καλλιτεχνών. Πάνω στο παλιό τραπέζι, ένας κρυστάλλινος κάκτος *Venini* και ένας άλλος, φτιαγμένος από διάφορα υλικά, έργο της φίλης του, Τζούντιθ Χάρβεστ, Αμερικανίδας που έζησε για λόγον καιρό στην Βενετία. Σε κάποιο σημείο του τοίχου, μέσα σε κάδρο, ένα στολισμένο φάρι, έργο επίσης δικό της, με τίτλο *Dress Up and no Place to Go*. Οι κουρτίνες, όπως και οι πόρτες, είναι σε γαλλικό στυλ και στο πάτωμα είναι στρωμένα δύο χαλιά από την Ανατολή. Στην είσοδο του σπιτιού, στέκει μόνη, μπροστά από έναν πίνακα του Ακίλε Φούνι, η καρέκλα *Santa*, του γλύπτη Λουίτζι Σεραφίνι. Το ροζ βελούδινο κάθισμα είναι σ' έναν από τους τόνους του χιτώνα, στον πίνακα εποχής που ο Σαουάγια τον βρήκε στο κατάστημα *Pegaso*, στην Βία Βέροντι, του Μιλάνου, απ' όπου παίρνει τα περισσότερα πράγματα για το σπίτι του.

ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ TOY WILLIAM SAWAYA

Eίναι μια συνήθεια που τον εκφράζει ιδιαίτερα. Γιατί ο εναίσθητος αυτός ντηζάνεο λιστεύει ότι σε οποιαδήποτε περίπτωση, εκείνο που προέχει είναι να έχεις φιλικές σχέσεις με τους ανθρώπους. Να, ποιά ήταν η απάντησή του στην ερώτησή μου, ποιούς ανθρώπους δεν συμπαθεί. «Τους ανθρώπους που δεν είναι ειλικρινείς. Τους ανθρώπους που είναι κλεισμένοι μέσα στον χαρακτήρα που έφτιαξαν, όπως συμβαίνει συχνά με τους σχεδιαστές. Μισώ τη συμπεριφορά στην οποία παρασύρονται μ' όλη αυτή τη δημοσιότητα που μπορούν να έχουν από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, για ένα απλό πρόγραμμα – μια καρέκλα, ας πάμε, που οποιοσδήποτε μπορεί να ζήσει και χωρίς αυτή – ζεχνώντας άλλα, περισσότερο ενδιαφέροντα. Μισώ τους ανθρώπους που προδικάζουν τις εξελίξεις».

Στον χώρο του καθιστικού, ένας μεγάλος καθρέφτης σε παρασύρει με την αυταπάτη της προοπτικής του. Για κορνίζα έχει μια παλιά ταπισερί εποχής. Μπροστά του, ένας μπουφές εποχής, με κινέζικες ζωγραφίες. Πάνω στον μπουφέ, το κηροπήγιο Φθινόπωρο, από τη σειρά *Oι Τέσσερις Εποχές*, των *Eremnássiscritonpanos*. Δίπλα του, όλο ένα κηροπήγιο, διπλό, από φίνα πορσελάνη. Μπροστά στο έπιπλο αυτό, ένα τραπέζικο του καφέ, με πρωτότυπο φωτιστικό, της εταιρίας *Sawaya & Moroni*. Στον χώρο του σπιτιού του Ονύλιαν Σαουάγια, κάθε πρόγραμμα έχει την προσωπικότητά του. Σε κάποια γωνιά, μια πόρτα γαλλικού στυλ, στέκει θαυμάσια δίπλα σε έναν πίνακα με αναγεννησιακή μορφή που ακριβώς από κάτω του βρίσκουν θέση κάποιες μικρές, ελληνικές αρχαιότητες. Στην τραπέζαρια, οι παλιές καρέκλες – με τις διαφορετικές χωμάτων βελούδινες ταπετσαρίες – περιβάλλουν ένα μαρμάρινο στρογγυλό τραπέζι, σε σχέδιο του οικοδεσπότη. Πάνω σ' αυτό, μια κούπα αλουμινίου σε στυλ ποιμανικό, των *Eremnássiscritonpanos*. Των ίδιων είναι και η κούπα με τα φτερά του Ερμή, στις γωνιακές προθήκες της τραπέζαριας. Το τζάκι, στην άκρη, είναι λιτό και εκτός λειτουργίας, γι' αυτό και έχει δύο ζωγραφικά έργα στη θέση της εστίας. Στον χώρο της κρεβατοκάμαρας, οι γιατωνέζικες μυθικές ιστορίες αποτυπωμένες σαν μπορντούρα σε ταπισερί, συνυπάρχουν αρμονικά με τις αριτεκνό χρεύτοις που δοκιμάζουν δύσκολες φιγούρες πάνω στο τραπέζι, επίσης μ' ένα κρεβάτι γαλλικού στυλ, και με τη διάσημη καρέκλα του Σαουάγια *Diva*, που εκτελεί χρέη κομδίνου. Τα χρώματα, βαθυκόκκινο, κίτρινο και πολλές αποχρώσεις του ξύλου.

– Ποιό είναι το αγαπημένο σας χωράφι;

– Απαλά χρώματα, όχι έντονα. Άλλα δίλα τα χρώματα έχουν να κάνουν με τη διάθεσή μου. Μερικές φορές μ' αρέσουν σε μικρές δόσεις και κάποια έντονα χρώματα. Για μένα, δεν υπάρχουν άσχημα και αρραία χρώματα. Το απότελεσμα εξαρτάται από το ποιός τα χρησιμοποιεί και πώς τα χρησιμοποιεί.

– Οι χώροι, εκτός από χρώματα, κούβουν πολλές φορές και αρώματα. Τα αρώματα αυτών που τα κατοικούν. Εσάς ποιό άρωμα σας αρέσει ή μάλλον ποιά μυρωδιά σας συγκινεί περισσότερο;

– *To Eau Sauvage*, του *Christian Dior*. Δεν μου αρέσουν τα αρώματα που προκαλούν πονοκέφαλο. Η μυρωδιά της βροχής με συγκινεί. Γιατί; Τις επειδή, όταν είσαι μικρός, η αλλαγή των εποχών σε εντυπωσιάζει και μένει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο βαθιά στον νου.

